

**ПРЕДПОСТАВКИ ЗА ИКОНОМИЧЕСКАТА АКТИВИЗАЦИЯ
НА КРАЙГРАНИЧНАТА ТЕРИТОРИЯ
НА СЕВЕРОЗАПАДНА БЪЛГАРИЯ С ЮГОСЛАВИЯ**

**Физикогеографски и социално-икономически предпоставки —
население, трудови ресурси и селищна мрежа**

М. Михайлов

Настоящата работа е резултат от двегодишни изследвания (1973—1974 г.), проведени в крайграничната територия на Северозападна България със СФРЮ. При нашите икономгеографски проучвания сме си поставили две главни задачи: разкриване на основните социално-икономически проблеми и посочване на реалните възможности за използване на физикогеографските и социално-икономическите предпоставки за икономическа активизация на крайграничната територия.¹

В нашата географска литература след 9. IX. 1944 г. неведнъж обект на икономгеографски проучвания са територии, опиращи до западната или до южната ни граница. Правени са проучвания върху проблемите на населението и трудовите ресурси от И. Пенков [10], от Л. Динев с колектив [4, 5]; изследвания на селищната мрежа от Т. Христов [12], от И. Пенков и З. Демержиев [11]; проучвания на отделни отрасли, например на селското стопанство от З. Борисов [1, 2] и др. По-друг характер имат проучванията, свързани с отражението на икономическото сътрудничество между НРБ и СССР върху развитието на българските причерноморско-придунавски микрорайони от Хр. Маринов и Сл. Славев [7] и др.

Идеята за икономгеографско проучване на крайграничната територия и съответна помощ ни бе дадена от ръководителя на катедра „География на стопанските отрасли и комплекси“ проф. д-р И. Пенков, за което му благодарим. Проучването бе

¹Социално-икономическите предпоставки — промишленост, селско стопанство транспорт и туристическо дело, поради липса на място в тази книга на Известия на БГД ще бъдат анализирани в следващата книга, като съответно в заключението ще се обобщят реалните възможности за икономическа активизация на тази крайгранична територия.

улеснено от окръжните планови комисии в Михайловград и Видин. Благодарност дължим и на председателите на общинските народни съвети за оказаното съдействие по време на анкетата и събирането на необходимите материали.

* * *

Проучваната територия заема най-северозападната част на НРБ и обхваща 17 крайгранични общини с 65 населени места. Социално-икономическите проблеми в тях имат почти един и същи генезис, което ни дава основание за тяхното обединяване и комплексно проучване.

Крайграничната територия на Северозападна България със СФРЮ заема площ от 1692,9 км² и има 61 140 д. население (1972 г.). Тя се развива в Белоградчишки и Кулски микро-район, като последният е в процес на дооформяне. Южната част на крайграничната територия (общините Чипровци, Говежда и Копиловци) се включва в рамките на Михайловградски микро-район [9].

Необходимо е да отбележим, че изследваната територия представлява 25,6% от територията на Михайловградски и Видински окръг, към които тя административно гравитира, но има само 15,0% от населението им.

Наложително е да се преодолее схващането, че поради периферното си географско положение тази крайгранична територия на България изостава в своето социално-икономическо развитие. С развитието на техническия прогрес и засилване сътрудничеството ни със социалистическите страни ще се разширява икономическото въздействие върху територията и нейната специализация. Правилно В. Бунге [3] и В. Лаженцев [6, с. 60] считат, че отдалечеността се измерва не с физически, а с икономически разстояния, което ние можем да отнесем към нашия случай.

Крайграничната територия на Северозападна България със СФРЮ отстои средно на 35 км от р. Дунав, която в последните години се превръща в главна икономическа интеграционна ос. Това е важна предпоставка за икономическата активизация на тази територия. С не по-малко значение е географското положение на територията на пътя от Северозападна България за Югославия и държавите от Средна Европа. При по-нататъшното разширяване и задълбочаване на всестранното ни сътрудничество с Югославия е възможно още повече да се използва благоприятното и транспортно-географско положение с пълноценно функциониране на входно-изходните „врати“ при Връшка чука и Брегово.

Физикогеографски предпоставки за икономическа активизация на крайграничната територия

Проблемът за разкриване значението и степента на използване на физикогеографските условия и ресурси е сложен и всеобхватен. В това отношение основателно Минц [8, с. 227] подчертава, че „проблемите на икономическата оценка не на отделните видове ресурси, а на цялата им съвкупност в пределите на определена територия принадлежат към най-сложните и малко разработени в научно-методическо отношение“.

В настоящата работа имаме възможност да дадем кратка сравнителна оценка на физикогеографските условия и фактори. За пълна количествена икономическа оценка са необходими допълнителни основни проучвания от страна на различни специалисти.

Релефът на крайграничната територия е предимно хълмист. Най-северните и най-източните части, които са в Дунавската равнина (община Брегово и др.), имат най-добри предпоставки за развитието на селскостопанското производство, строителството и транспорта.

Предбалканът включва височините Връшка чука (692 м), планинските дялове Бабин нос, Белоградчишки венец (904 м) и Широка планина (941 м). Добри възможности за селскостопанска дейност има по речните долини и подножията на възвишенията. Неблагоприятно въздействие оказва разпокъсаността на обработваемата земя, което е пречка за създаване на специализирани масиви към АПК.

Теренните условия на Дунавската равнина и Предбалкана, съчетани с благоприятния климат, почви и води, са подходящи за развитието на зърнопроизводството на север и изток, а по-на юг — на лозарството и овощарството.

Селищната мрежа на крайграничната територия е изградена в ивицата до 700 м надморска височина (вж. табл. 1). Най-многобройни са селищата в пояса от 200 до 500 м — 70,8%.

В най-южната и в югоизточната част на крайграничната територия се открояват дяловете на Западна Стара планина — Св. Николска планина, Чипровска планина и малка част от Берковска планина, които са със сравнително голяма надморска височина (вр. Миджур, 2168, вр. Хайдушки камък, 1721). Тук условията са неблагоприятни за развитие на земеделието, обработваемите земи са под 2% от територията. От друга страна, с голямо стопанско значение са горите и подлесът от малини, билки и др. Благоприятна природна предпоставка за развитието на животновъдството (овцевъдството) са естествените ливади и пасищата.

Таблица I

Разпределение на селищата в крайграничната територия по височинни пояси

Височинни пояси в м	Селища	
	брой	%
0—49	1	1,5
50—99	1	1,5
100—199	7	10,8
200—299	17	26,2
300—499	29	44,6
500—700	10	15,4
Всичко:	65	100,0

Склоновете на Западна Стара планина ограничават съобщителните връзки на крайграничната територия на юг и югозапад, докато в другите посоки има много по-добра отвореност и там са прокаран главните съобщителни комуникации.

През прохода Връшка чука (най-високата му точка е 335 м) е прокарано асфалтирано шосе, което свързва гр. Кула (НРБ) с гр. Зайчар (СФРЮ). Чрез него чувствително се съкращава разстоянието от Средна Европа през Белград за Северозападна България. Белградчишкият и Св. Николският проход сега нямат стопанско значение. В перспектива до 1990 г. е възможно построяването на шосе през Белградчишкия проход, което да свързва Белградчик с гр. Княжевац в Югославия. Най-високата точка на прохода е 580 м, а шосето ще свърже две съседни държави и ще спомогне за развитието на стопанските и туристическите връзки, което несъмнено ще окаже активизиращо влияние върху цялата крайгранична територия.

Полезните изкопаеми са слабо проучени. Ограничени са запасите на черни въглища при с. Киряево, близо до Връшка чука, и при Белградчик (Зелениград). Все още не са проучени цялостно антрацитните въглища при с. Стакевци и с. Пражда. В Белградчишката антиклинала при селата Крачимир, Салаш и Г. Лом са открити следи от нефт. Според предварителните проучвания тази зона е перспективна на енергетични източници.

В планинската част на територията има рудни находища на черни и цветни метали. Най-голямо значение имат находищата при Чипровци и Мартиново, на базата на които работи ДМП „Чипровци“. Срещат се медни руди в околностите на Белградчик, халкопирит при селата Сливовник, Граничак, Стакевци и Крачимир. Манган има край с. Средогрив, а оловноцинкова руда при с. Дъбравка. Железнорудно находище е открито при с. Каниц.

Практическо значение имат находищата на варовик и

инертни материали. Находището в района на с. Орещец има запаси от 10 млн. м³ варовик и се експлоатира от ДМП „Искър“. Разработена е карьера при с. Киряево за добив на ломен камък и вар с годишно производство 8000 м³, а от находището при с. Гранитово се произвеждат годишно 15 000 м³ материали за пътни и жп. настилки. Открито е мраморно находище при с. Чупрене, което засега все още не се експлоатира. Находището на мушелкалк (за облицовъчни материали) при с. Делейна се експлоатира съвсем слабо.

Налагат се известни допълнителни проучвания на някои находища с цел бъдещото им използване за икономическото развитие на крайграничната територия.

Климат. В Предбалкана средногодишната температура е между 7 и 11°, а по склоновете на Стара планина и високите ѝ части тя се понижава до 1,5°. Благоприятна предпоставка за развитието на курортното дело са умерените летни температури — Белградчик има средна юлска температура 21,6°, а в Стара планина тя е към 16,5°.

Общата годишна сума на валежите е от 550 до 700 мм. Земеделските култури в планинските части виреят при по-благоприятен режим на овлажняване. Понякога в Предбалкана падат поройни валежи със стихийен характер, които се придружават от краткотрайни, но бурни ветрове, градушки и наводнения. Те усложняват проблемите, свързани с борбата срещу почвената ерозия в крайграничната територия.

Преобладаващите ветрове имат западна и северозападна посока. През лятото те бързо изсушават почвата, поради което се налага изкуствено напояване.

Общо взето, климатичните условия са благоприятни за отглеждане на зърнени култури, овощия, лозя, а в планината — за развитие на пасищното животновъдство и курортно-туристическото дело.

Води. Хидрографската мрежа се състои от сравнително малки реки, притоци на р. Дунав: Делейнска, Тополовец, Войнишка река, Видбол, Арчар и Скомя. По-големи са р. Лом и Огоста. Режимът им е дъждовно-снежен. Максималният речен отток на всички реки е през пролетта. Маловодията започват от май и продължават до октомври, което налага изграждане на язовири и микроязовири. Изградена е Рабишката напоителна система, а водните ресурси на р. Лом и Чипровска Огоста се използват отчасти за електропроизводство.

Почви и растителност. В района на гр. Брегово, с. Косово, гр. Кула и др. са разпространени предимно черноземни почви, много подходящи за виреенето на пшеница, ръж, зеленчуци и трайни насаждения.

В Предбалкана преобладават сивите горски почви. Тяхна разновидност са тъмносивите почви, върху които виреят пшеница, ечемик и особено овощия. В Западна Стара планина са разпространени кафявите горски почви, подходящи за дървесни видове, тревиста растителност и картофопродукция. В крайграничната територия има много обезлесени площи (край с. Д. Лом, Превала и др.), което налага интензивни залесявания.

Горите от бук, дъб, габър и др. са в Старопланинската ивица и Предбалкана. Малки площи от иглолистни насаждения има край Чупрене, Говежда и Белоградчик, но е необходимо тяхната площ да се разширява.

От гореизложеното може да се установи, че физикогеографските фактори и условия са надеждна предпоставка за развитието на производителните сили в крайграничната територия.

Социално-икономически предпоставки за икономическа активизация на крайграничната територия

Население, трудови ресурси и селищна мрежа

Броят и гъстотата на населението в крайграничната територия са обобщен показател, в който са фокусирани социално-икономическите промени в исторически аспект.

До 1934 г. (според преброяването) населението на всички общини се увеличава, а за някои то нараства и до 1946 г. След това населението на повечето общини намалява (вж. прилож. I). Изключение правят градските общини Чипровци, Белоградчик и Брегово. След 1971 г. Брегово увеличи населението си чрез присъединяване на с. Ракитница.

От 1946 до 1972 г. населението на проучваната крайгранична територия намалява с 20 055 ж. Това се равнява на 1/3 от настоящото ѝ население. Основен фактор за намаляване на населението са интензивните изселвания в посока Видин, Михайловград, София и други големи градове на страната.

Средногодишният процент на изменение в броя на населението по периоди след 1946 г. непрекъснато намалява и има отрицателни стойности, като съответно е много по-нисък от този на страната.

Този процес много нагледно се откроява чрез териториалните промени в гъстотата на населението. Средната гъстота намалява от 48,0 д/км² 1946 г., на 40,1 д/км² 1965 г., и на 36,1 д/км² 1972 г. Сравнена с тази за страната, проучваната територия има над два пъти по-малка гъстота на населението си.

Анализирана по години, средната гъстота се увеличава само за общините Белоградчик, Чипровци и Брегово. За отбелязване е, че гъстотата на населението в градската община Кула непрекъснато намалява в резултат на изселванията (1946 г. — 62 д/км², 1965 г. — 53,5 д/км² и 1972 г. — 49,7 д/км²).

Различията в гъстотата на населението по общини се дължи на обществено-икономическите условия и фактори (вж. прилож. I).

През 1972 г. най-висока е гъстотата на населението в община Брегово — 110,4 д/км², Чипровци — 55,6, Кула — 49,7, Косово — 49,7 и Белоградчик — 40,0 д/км². В тези селища е застъпена промишлеността, а в Брегово и Косово е развито и селското стопанство.

Твърде обезпокоително е състоянието на демографските показатели естествен и механичен прираст в проучваната територия. По наши изчисления усредненият прираст за периода 1965—1972 г. за всички общини е отрицателен. Изключение прави само община Чипровци. Това е трайно установена тенденция.

Още по-точна представа се получава, когато разглеждаме аномалиите в естествения и механичния прираст по населени места. За периода 1965—1972 г. от всичко 65 селища само 7 имат положителен естествен прираст — Белоградчик (15,1⁰/₀₀), Кула (15,1⁰/₀₀), Чипровци (6,1⁰/₀₀), Мартиново (4,7⁰/₀₀), Говежда (4,1⁰/₀₀), Превала (2,9⁰/₀₀), и Копиловци (6,7⁰/₀₀). Това са селища с население над 1000 жители.

Важен проблем представлява и механичният прираст, който е отрицателен в 59 селища, а положителен само в 6 — Белоградчик (14,6⁰/₀₀), Чипровци (9,6⁰/₀₀), Мартиново (4,1⁰/₀₀) и др. Тези селища имат необходимите предпоставки за развитие и в перспектива.

Прави впечатление, че гр. Кула има отрицателен механичен прираст (—6,9⁰/₀₀). Създадената социално-икономическа база в него не е в състояние да задържи трудовите кадри в трудоспособна възраст и особено във възрастта от 16 до 30 години. Това изисква разкриване на нови работни места.

Трудовите ресурси на крайграничната територия намаляват през последните години. През 1971 г. те възлизат на 34 973 д., което е 56,4% от населението на проучваната територия. Причините за това явление са главно две: изселванията, които обхващат населението най-вече в трудоспособна възраст, и нарушената възрастова структура.

В различните отрасли на народното стопанство са заети 28 973 д., което е 82,8% от трудовите ресурси (1971 г.). Чрез преодоляване изоставането в развитието на производителните

сили и в сферата на общественото обслужване в крайграничната територия ще се повиши ефективността от оптималното използване на икономическия потенциал на територията, като се оползотворят запазените жилищен фонд, изградената инфраструктура, природните ресурси и т. н.

Трудовите миграции са своеобразен регулатор на степента на заетост на населението в териториален аспект. Посоката им е главно към промишлените съсредоточия на крайграничната територия: Белоградчик (приема средно 370 д.), Чипровци (350 д.), Кула (260 д.), Брегово (217 д.). Трудови миграции (предимно седмични) има в посока към окръжните градове Видин и Михайловград. Те имат голям изохрон на пътуване и въздействуват върху увеличаване степента на механичния отлив от крайграничната територия.

Във връзка с икономическата активизация на тази територия е необходимо трудовите ресурси (които вече са ограничени най-рационално да бъдат използвани на място.

Селскостопанската специализация на територията намира израз в по-големия брой селско население. В 1946 г. съотношението между градско и селско население е 13,4 : 86,6 в полза на селското.

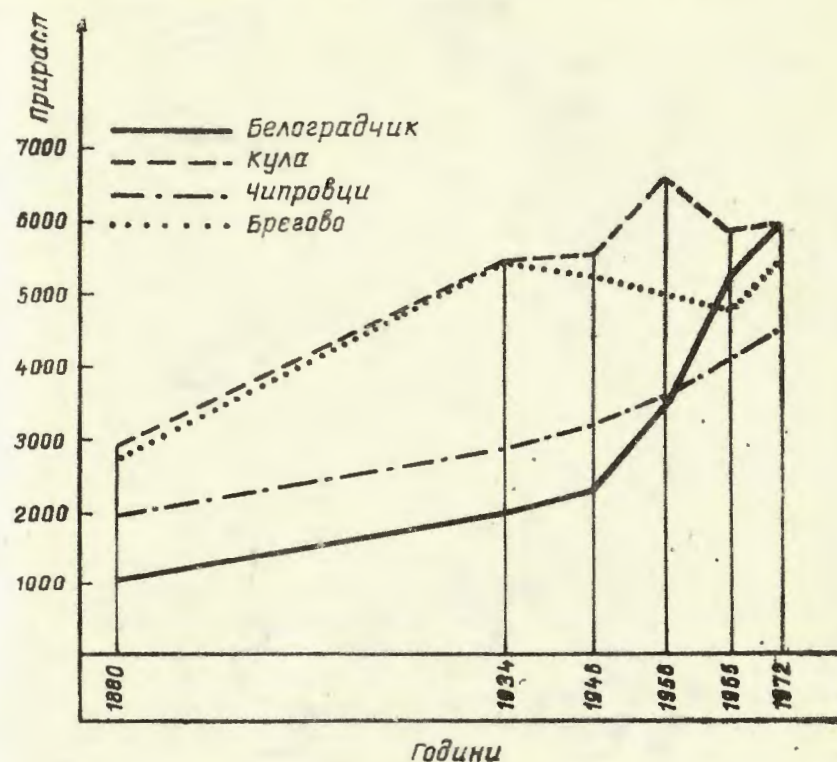
В резултат от развитието на производителните сили и урбанизационните процеси се увеличава градското население. От 1946 до 1972 г. населението в селата се е намалило почти два пъти и, обратно, градското население за този период се е удвоило. Това се отразява и в съотношението между градско и селско население, което през 1972 г. вече е 35,3 : 64,7. Въпреки положителните изменения това съотношение е далеч под средното за страната — 55,7 : 44,3 в полза на градското.

В проучваната територия има четири града — Белоградчик, Кула, Чипровци и Брегово. През 1972 г. Белоградчик (5941 д.) и Кула (5940 д.) имат еднакъв брой население, но темпът на нарастване на населението на Белоградчик след 1946 г. е много по-висок (вж. фиг. 1). Броят на населението на гр. Чипровци (4262 д.) нараства относително равномерно по години, докато населението на Кула намалява. През 1972 г. Брегово (5429 д.) вече има положителен действителен прираст.

В изследваната територия е нарушено съотношението между мъжете и жените. В селата жените са повече (особено в малките села до 500 ж.). В градовете, обратно, мъжете са повече с 842 д. (1972 г.)

Под влияние на естественото движение на населението (ниска раждаемост, висока смъртност) и миграциите непрекъснато се изменя възрастовата структура.

Наблюдава се процес на застаряване на населението в крайграничната територия. Увеличен е относителният дял на възрастовата група над 60 години за мъжете и над 55 години за жените на повече от 39,0%. Много малък е относителният дял на

Фиг. 1. Изменение в броя на населението на градовете от крайграничната територия на Северозападна България

възрастовата група до 16 г. — 13,0%.

За да се осигурява необходимият контингент от трудови ресурси за бъдещото икономическо развитие на крайграничната територия, е наложително и решаване на проблема за изсъхнала възрастова структура. Това би се постигнало чрез стабилизирани на механичния прираст в оптимални граници.

Селищната мрежа обхваща 65 населени места, като 41,6% от тях имат население до 500 ж. В тези малки селища живее само 10,4% от населението на територията (вж. табл. 2).

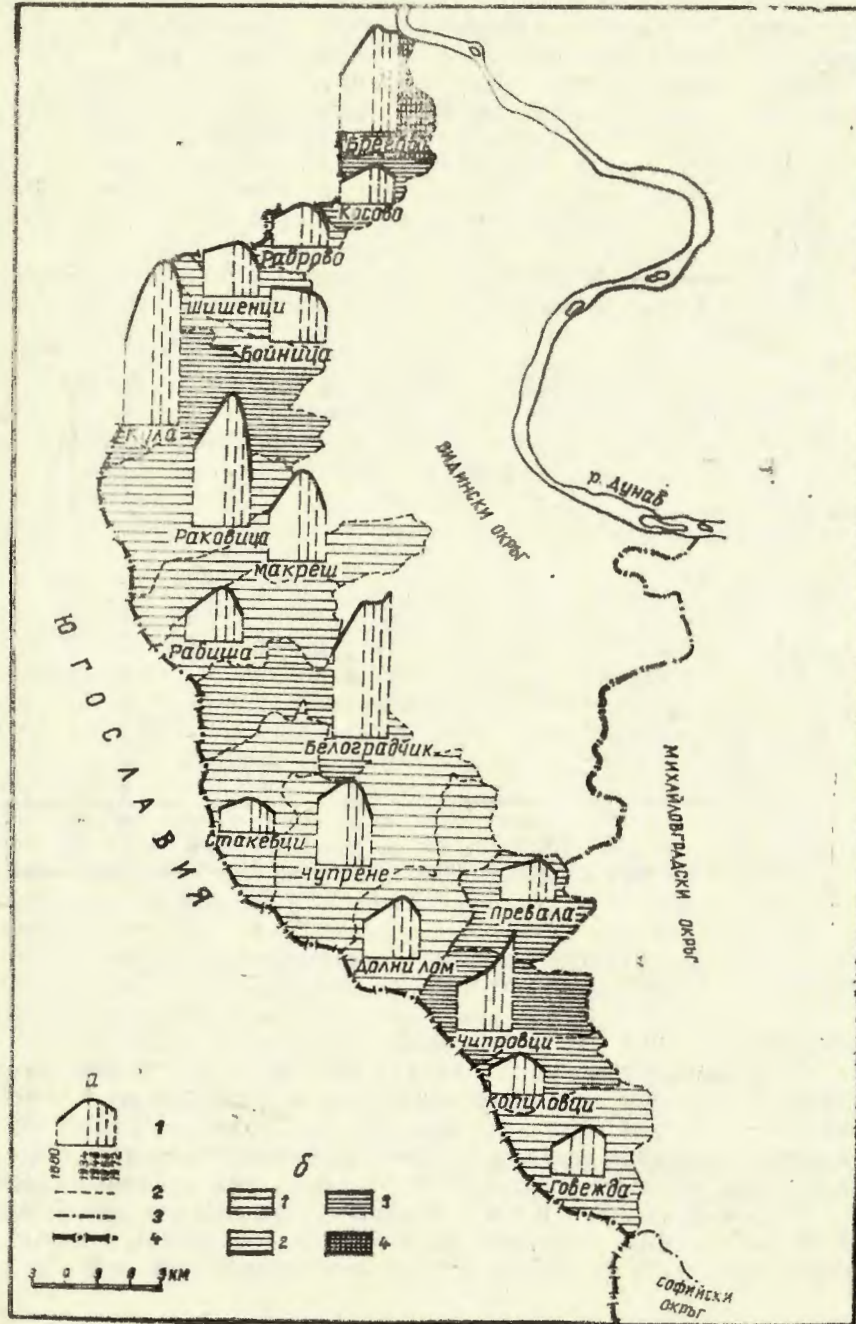

Таблица 2

Разпределение на населените места според броя на постоянното население в селищата на разглежданата територия

Населени места	Брой на селищата в %		Население в %		Среден брой население в групата	
	1946 г.	1972 г.	1946 г.	1972 г.	1946 г.	1972 г.
до 199 ж.	6,2	18,5	0,7	2,1	163	109
От 200 до 499 ж.	18,5	23,1	5,7	8,3	383	339
От 500 до 999 ж.	27,7	33,9	18,0	26,1	810	724
От 1000 до 1999 ж.	33,7	18,4	39,0	28,2	1439	1436
От 2000 до 2999 ж.	6,2	—	11,1	—	2263	—
От 3000 до 4999 ж.	4,6	1,5	12,2	7,0	3316	4262
От 5000 до 9999 ж.	3,1	4,6	13,3	28,3	5398	5770
ОБЩО:	100,0	100,0	100,0	100,0	1249	941

Характерно е, че най-висок отрицателен естествен и механичен прираст за периода 1965—1972 г. имат селата в първите две групи — до 199 ж. и от 200 до 499 ж. Някои от тези села имат затихващи функции и нямат необходимите показатели за перспективно икономическо развитие.

Съществува предпоставка за икономическата активизация на крайграничната територия е усъвършенстване на селищната ѝ мрежа. Конфигурацията на тази мрежа не съответствува на разположението на производителните сили и не създава най-добри условия за труд и отдих. Това се подсилва и от силната промишлена концентрация във Видин и Михайловград и свързаната с това висока степен на урбанизация. Породените силни миграционни процеси са с тенденция за обезлюдяване на много селища.

По наши виждания, основани на икономгеографския анализ на комплекса от фактори (демографски процеси, степен на развитие на производителните сили в селището, изградена инфраструктура, транспортна обвързаност и др.), считаме 21 селища

← Приложение I. Промени в броя на населението и средна гъстота на населението по общини за 1972 г. в крайграничната територия на Северозападна България

А — промени в броя на населението

1 — графика за броя на населението по години и общини; 2 — общинска граница; 3 — окръжна граница; 4 — държавна граница

хоризонтален мащаб — 1 година = 0,2 мм

вертикален мащаб — 1 мм = 200 жители

Б — средна гъстота на населението, души на кв. км

1 — до 20; 2 — от 21 до 40; 3 — от 41 до 60; 4 — над 61

като безперспективни (вж. прил. II). Това са приблизително $\frac{1}{3}$ от селищата на крайграничната територия. Запазеният в тези села жилищен фонд успешно би служил за туристическа база, а някъде за машинотракторни станове на АПК.

Не споделяме напълно разбирането за перспективни селища на комисията по жизненото равнище¹, отнасящи се за проучваната крайгранична територия. Така например селата Гранитово, Дъбравка, Праужда, Чифлик, въпреки че по някои показатели имат затихващи функции, трябва да се класифицират като перспективни. Тези села са в непосредствена близост до Белоградчик и могат да се развиват като селища-спални. В подкрепа на това е нарастването на жилищния проблем в градските селища. В градовете на крайграничната територия задоволеността с жилищна площ е $9,3 \text{ м}^2/\text{ж}$, а в селата тя е много висока— $17,4 \text{ м}^2/\text{ж}$, при средно за страната съответно $11,9 \text{ м}^2/\text{ж}$ и $15,1 \text{ м}^2/\text{ж}$ (1975 г.).

Жилищният фонд е сравнително нов, като над 40% от общия брой на жилищните сгради са изградени през последните 15—20 години. Характерно за жилищното строителство на крайграничната територия е ниската етажност, която се отнася и за градовете. В последните 5 години се оформят и благоустрояват централни части на Белоградчик, Чипровци, Кула и Брегово.

ЛИТЕРАТУРА

1. Борисов, З. — Икономгеографска характеристика и проблеми на селското стопанство в Санданско-Петрички подрайон, Год. на СУ, БГФ, т. 54, С., 1961, с. 47 — 98.
2. Борисов, З. — Икономгеографско проучване на селското стопанство в Гоцеделчевския микрорайон, Год. на СУ, ГГФ, т. 58, С., 1965, с. 193—222.
3. Бунгев, В. — Теоретическа география, М., „Прогрес“, 1967.
4. Динев, Л. и др. — Структурни особености, разпределение и проблеми на трудовите ресурси на селата от Пернишки окръг, Год. на СУ, ГГФ, т. 57, С., 1974, с. 201 — 250.

¹ Списък на перспективната селищна мрежа на НРБ, утвърден с решение № 3 от 26. XII. 1973 г. от Комисията по жизненото равнище към Министерския съвет (машинопис).

Приложение II. Разпределение на населението в крайграничната територия на Северозападна България по населени места (1972 г.)

1 — перспективно селище; 2 — безперспективно селище; 3 — общинска граница; 4 — окръжна граница; 5 — държавна граница; 6 — общински център; 7 — съставно село

5. Динев, Л. и др. — Някои основни икономгеографски проблеми на населението и трудовите ресурси във Видински окръг, Год. на СУ, ГГФ, т. 58, С., 1965, с. 105 — 135.
6. Лаженцев, В. — Экономико-географический анализ специализации района, Новосибирск, 1972.
7. Минц, А. — Экономическая оценка естественных ресурсов, М., 1972.
8. Маринов, Хр. и Сл. Славев — Икономическо сътрудничество между НРБ и СССР и отраженето му върху развитието на българските причерноморско-придунавски микрорайони, В., 1970.
9. Михайлов, М. — Икономгеографски проблеми на населението и трудовите ресурси в Михайловградски микрорайон, Год. на СУ, ГГФ, т. 64, С., 1972, с. 299 — 317.
10. Пенков, И. — Върху някои икономгеографски проблеми на населението и селищата в Смолянска околия, Год. на СУ, БГГФ, т. 53, С., 1960, с. 122 — 153.
11. Пенков, И. и З. Демерджиев — Икономгеографска характеристика и проблеми на селищната мрежа в Пернишки окръг, Год. на СУ, ГГФ, т. 65, С., 1973, с. 173 — 194.
12. Христов, Т. — Икономгеографско изследване на селищната мрежа (с оглед селищната мрежа в Кистендилски окръг), Год. на СУ, ГГФ, т. 65, С., 1973, с. 105 — 176.

PREREQUISITES FOR THE ECONOMIC ACTIVATION
OF THE BULGARIAN NORTH-WESTERN TERRITORY
NEAR THE FRONTIER WITH YUGOSLAVIA

Mikhail Mikhailov

The territory under consideration occupies the northwestern part of the territory of the People's Republic of Bulgaria and includes 17 municipalities uniting 65 settlements (towns and villages). The surface area is 1 692, 9 km², and the population — 61 140 (1972).

This paper deals with the basic social and economic problems of that area and it is a study of the real possibilities for the utilization of the natural resources — i. e. the geographic, social, and economic prerequisites for the economic activation of the said area.

The reproduction of the population in the territory under consideration is among the lowest for the country. The natural increase of the population has become dangerously low lately, owing to the considerable reduction of the birth-rate. The migration towards Sofia, Vidin, Mikhailovgrad and some other Bulgarian towns and cities serves also to increase the process of depopulation of the villages in the area. The negative demographic processes and the decrease of the labour resources have a detrimental effect on the activation of the economic development of the territory.

The basic tendency to economic activation of that territory should have above all a social effect. It is necessary to ensure a tendency for maintaining the same number of population in perspective, so that in 1980 the number of the population should not be lower than the 1972 number.